

๘ สมเด็จพระเทพฯ

พระราชทานสัมภาษณ์ หลักทรงงานพัฒนาประเทศของ'ในหลวง' สมเด็จพระเทพฯ

พระราชทานสัมภาษณ์
หลักทรงงานพัฒนาประเทศของ'ในหลวง'

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักทรงงานพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานพระราชวโรกาสให้ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ในฐานะประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติ “พระมหากษัตริย์นักพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา” นำคณะผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และทีมงานจัดทำหนังสือฯ อันประกอบด้วย นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ นางเพ็ญจา อ่อนชิต นายเปรมิ วิมลศิริ นายสุทิน ลิ้มประชาดี นางสาวกัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง และนางจันทรีทิพย์ ปาละนันท์ เข้าเฝ้าทูลละอองพระบาทเพื่อขอพระราชทานสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักการทรงงานและแนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และประสบการณ์ที่ได้เสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2554 ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา

สำนักงานฯ รู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ ที่ได้รับพระราชทานสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักการทรงงานพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอันทรงคุณค่ายิ่ง เพื่อเผยแพร่ให้หน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ ได้ซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และดำเนินตามรอยพระยุคลบาทโดยนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศต่อไป

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับหลักการทรงงานพัฒนาประเทศ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งขอน้อมอัญเชิญมาดังนี้

ทรงแก้ไขปัญหาให้ประชาชน โดยใช้องค์ความรู้

เรื่องหลักการทรงงานและแนวพระราชดำรินี้ ในการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสที่เผยแพร่เป็นทั่วไป หลักกว้างๆ ของพระองค์คือ เมื่อพระองค์ทอดพระเนตรว่ามีสิ่งอะไรที่ควรปรับปรุงได้ดีกว่านี้ ทำประโยชน์ให้เจริญรุ่งเรืองได้มากขึ้นกว่านี้ หรือประชาชนยังมีปัญหาความทุกข์ในพื้นที่ยังมี จะทำอย่างไร โดยพระองค์จะทรงใช้ความรู้ที่มีอยู่แล้ว หรือหากยังทรงไม่มีความรู้ในสิ่งที่คิดว่าสำคัญ พระองค์จะทรงหาความรู้โดยทรงศึกษาและสนทนากับผู้รู้ต่างๆ แล้วนำมาประยุกต์ปรับปรุง ด้วยความตั้งพระราชหฤทัยที่จะทำประโยชน์ให้แก่ประชาชน พระองค์เองจะทรงลำบากเดือดร้อนอย่างไร ก็ทรงไม่สนพระราชหฤทัย ถ้าทรงเห็นว่าดีแล้วก็ต้องเข้มแข็งพอที่จะทำ หากว่ามีปัญหาหรือใครว่ามา ก็ทรงต้องมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข ไม่ว่าพวเขามีปัญหาหลักเสียไป ต้องอดทนตั้งใจ ระมัดระวัง และรอบคอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสั่งสมความรู้พื้นฐาน โดยทรงเรียนรู้จากการคุยกับเจ้าหน้าที่ที่ถวาย

รายงานในเรื่องต่างๆ จากนั้นทรงค่อยๆ สร้างองค์ความรู้ของพระองค์เอง หลังจากทรงทำนานๆ ก็ทรงมีประสบการณ์จนทรงประเมินราคาโครงการได้เลย

ทรงใช้ความรู้อย่างบูรณาการ... มิได้ทรงตั้งทฤษฎีไว้ก่อน

นอกจากนี้ทรงนำความรู้และวิชาการต่างๆ มาใช้ร่วมกัน หรือที่สมัยนี้เรียกว่า “บูรณาการ” ไม่ทิ้งแง่ใดแง่หนึ่ง อย่างเช่นเรื่องอย่างนี้ในแนววิศวกรรมศาสตร์ทำได้ แต่ว่าอาจจะไม่เหมาะสมในเชิงเศรษฐศาสตร์ หรือเหมาะสมในเชิงเศรษฐศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์แต่ไม่เหมาะสมกับความสุขหรือความเจริญก้าวหน้าของประชาชนก็ไม่ได้

เมื่อพระองค์เสด็จฯ ไปพบประชาชนที่ทุกข์ยาก ทรงช่วยได้ก็จะช่วยทันที พระองค์ไม่ได้ตั้งทฤษฎีไว้ก่อน แล้วทรงทำตามทฤษฎีอย่างทฤษฎีใหม่ หรือทฤษฎีอื่นๆ พระองค์ทรงเห็นอะไรที่กระทบ หรือเห็นว่ามีปัญหา ก็ทรงหาทางแก้ไข และเมื่อทำไปมากๆ ก็ออกมาเป็นทฤษฎีขึ้นเห็นว่า พระองค์ไม่ได้ตั้งทฤษฎีโดยที่คิดตามปรัชญาและทฤษฎีมาก่อน

แล้วหาตัวอย่างเข้าไปปฏิบัติตาม แต่มีความรู้สึกว่า พระองค์ทรงมีตัวอย่างมากมายจากการเสด็จฯ ไปยังที่ต่างๆ เพื่อทอดพระเนตรสภาพปัญหาที่แท้จริง

ทรงพัฒนาเพื่อบ่มขวัญ 'การพัฒนาที่ยั่งยืน'

เป้าหมายในการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ "การพัฒนาที่ยั่งยืน" เพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของคน โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ให้คนมีความสุข โดยต้องคำนึงเรื่องสภาพภูมิศาสตร์ ความเชื่อทางศาสนา เชื้อชาติ และภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม แม้ว่าวิธีการพัฒนามีหลากหลาย แต่ที่สำคัญคือการพัฒนาจะต้องมีความรัก ความห่วงใย ความรับผิดชอบ และการเคารพในเพื่อนมนุษย์ จะเห็นได้ว่าการพัฒนาเกี่ยวข้องกับมนุษยชาติ และเป็นเรื่องของจิตใจ

การทำงานพัฒนาไม่ได้เป็นเรื่องการเสียสละเพียงอย่างเดียว เป็นการทำให้ตนเองด้วย เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องอยู่ด้วยกัน ถ้าเราอยู่อย่างสุขสบาย ในขณะที่คนอื่นทุกข์ยาก เราอยู่อย่างมีความสุขไม่ได้ นักพัฒนาควรมีจิตสาธารณะ รักที่จะช่วยเหลือให้ผู้อื่นมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสอนอยู่เสมอว่า งานพัฒนานั้นต้องเป็นสิ่งที่ต้องการของบุคคล

เป้าหมาย และผู้ร่วมงานต้องพอใจ งานพัฒนาเป็นงานยากและกินเวลานาน ผู้ที่ทำงานพัฒนาหรือที่เรียกว่า "นักพัฒนา" จึงต้องเป็นผู้ที่อดทน เชื้อมั่นในคุณความดี มีใจเมตตา กรุณา อยากให้ผู้อื่นพ้นทุกข์และอยากให้ผู้อื่นมีความสุข ต้องมีความรักกว้างขวาง เพราะงานพัฒนาเกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ มาก ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ เข้าใจ และยอมรับนับถือผู้อื่น เพราะเป็นงานที่ไม่มีการทำสำเร็จได้โดยลำพัง

นอกจากนี้ นักพัฒนาต้องเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต ถ้าคอร์รัปชันหรือโกงเสียเองแล้วก็จะเป็นที่เกลียดชัง ผู้อื่นไม่ไว้วางใจ หรือไม่เป็นอย่างที่คิด เมื่อพัฒนาสำเร็จ มีความเจริญรุ่งเรืองก็จะเกิดความทุกข์ถ้วนทั่วทั้งบุคคลเป้าหมายและนักพัฒนาเอง

ด้วยวิธีเช่นนี้ และด้วยความตั้งใจจะทำให้ประโยชน์ให้แก่คนอื่นตัวเองจะลำบากเดือดร้อนไม่สนใจ หรือหากเห็นว่ามีแล้ว ก็ต้องมีความตั้งใจเข้มแข็ง และอดทนพอที่จะทำต่อไปโดยไม่ย่อท้อ

'ระเบิดจากข้างใน' พัฒนาให้ชาวบ้านเข้มแข็งก่อน

การพัฒนาราษฎรในพื้นที่ที่จะทรงมีวิธีของพระองค์ คือการเสด็จฯ ไปโน้มน้าวเขา ตอนแรกจะเสด็จฯ ไปแบบยังไม่ได้มีการตัดสินใจเข้าไป พระองค์ต้องเสด็จฯ เข้าไปอย่างลำบาก เพราะว่าพระองค์ไม่ต้องการจะให้คนอื่นมาเอาเปรียบคนข้างใน ในขณะที่เขายังไม่เข้มแข็งพอ พอพัฒนาให้เขาเข้มแข็งแล้ว เขาจะออกมาเอง คือ "ระเบิดจากข้างใน"

แต่เดี๋ยวนี้เวลาเขาทำการพัฒนา เขาจะต้องการณก่อน และคิดว่าจะได้ผลในที่สุด ซึ่งไม่ใช่เฉพาะที่เมืองไทย ที่เมืองจีนก็เช่นกัน และจากเอกสารของเอดับีหรือธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียก็ใช้ถนัดเป็นตัวชี้วัดการพัฒนา

อย่างไรก็ตาม สมัยนี้การพัฒนาจะเป็นอีกแบบ จะให้คงแบบเดิมไว้คงไม่ได้ เราต้องปรับปรุง เช่น มีอาจารย์มาปรึกษาฉันว่า ตอนนี้ผลผลิตในพื้นที่มีมากแล้วจะตั้งโรงงานในพื้นที่ก็เห็นจะเป็นไปได้ โรงงานที่เราตั้งอยู่เดิมนี้ดีแล้ว ฉันกำลังพยายามจัดการทำถนนดี ๆ ให้ไปถึงไร่ เพื่อนำพืชผลออกมา และต่อไปก็ต้องจัดการ 10 ล้อ สำหรับบรรทุกพืชผล เพื่อขนส่งไปโรงงานและต้องเป็นรถ 10 ล้อที่แล่นได้ปลอดภัย ไม่ใช่จะยึดตัวพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงไม่ให้สร้างถนนเข้าไป ต้องดูตามเหตุผล พระองค์ทรงไม่ว่า หากมีเหตุผลและความจำเป็น

ทรงเป็นต้นแบบ 'ประชาธิปไตย'

ก่อนจะเสด็จฯ ไปทรงงานตามที่ต่างๆ จะทอดพระเนตรจากแผนที่ทางอากาศก่อนว่าควรจะไปไหน หรือจะทรงแก้ปัญหาในพื้นที่อย่างไร เช่น สามารถนำน้ำจากตรงนี้ไปเลี้ยงนาตรงโน้นได้ ประโยชน์และจะต้องมีรายจ่ายจากการก่อสร้างหรือดำเนินงานเท่าไร จะได้ผลกลับคืนมาในกี่ปี และที่สำคัญต้องไปคุยกับชาวบ้านก่อนว่าเขาต้องการไหม ถ้าเขายังไม่ต้องการ ยังไม่สบายใจที่จะทำเราก็ไม่ทำที่อื่นก่อน นั่นคือทรงทำประชาธิปไตยด้วยพระองค์เองทรงทำทรงนั้นเลย

บางครั้งมีคนกราบบังคมทูลหรือถวายความเห็น บางทีก็ดี บางทีก็แย่ คือประโยชน์เข้าที่ตัวเขาคนเดียว คนอื่นไม่ได้ พระองค์ก็ทรงทำตามเขาไม่ได้ เพราะถ้าทรงทำ เขาสบายคนเดียว เพื่อนบ้านไม่สบายก็ต้องดูด้วย ทรงพิจารณาอย่างรอบคอบ

ทรงมุ่งพัฒนาทั้งคนและพื้นที่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริเรื่องต้องพัฒนาทั้งคนและพื้นที่ โดยจะทรงพยายามให้ทั้งคนและพื้นที่ได้รับการพัฒนา พระองค์ตรัสว่า ถ้าพื้นที่ดี คนที่ได้รับประโยชน์ก็คือคนเหล่านั้นที่เคยลำบาก ขณะเดียวกัน จะต้องพัฒนาคนในพื้นที่ให้ดีขึ้นด้วย หากเป็นเช่นนี้ รูนุ่มหล่อนก็จะมีการศึกษาดีและมีอาชีพที่มั่นคง

พระองค์ทรงไม่เห็นด้วยกับการพัฒนาโดยให้คนยากจนออกไปจากพื้นที่ และนำคนที่พัฒนาแล้วเข้าไปอยู่ในพื้นที่แทน เพราะทรงเห็นว่า หากใช้วิธีนี้คนจนที่ลำบากจะไม่ได้การพัฒนา

ทรงบริหารความเสี่ยง...

ทดลองจนได้ผลดี

ก่อนพระราชทานแก่ราษฎร

ส่วนใหญ่เมื่อเขาเห็นทรงปฏิบัติหรือทดลองแล้วได้ผล เขาก็นำไปปฏิบัติ แต่บางครั้งก็มีเสียงบ่นเหมือนกันว่า พระองค์ทรงทดลองอยู่นั่นเองทำไมไม่เอาจริงเสียที จริงๆ แล้วพระองค์ตรัสเสมอว่า ถ้ายังไม่จริง ไม่ให้ประชาชนนำไปทำแล้วต้องรับผลแห่งความผิดพลาดหรือรับกรรม เช่น เรานำผลไม้แบบใหม่มาปลูกจนขึ้นหรือเปล่านั้นเรารู้ เราต้องเป็นคนรับผิดชอบความเสียหายที่จะเกิดขึ้นเสียก่อน แต่ถ้าไม่ลองของใหม่เลย ก็ใช้ไม่ได้เหมือนกัน พระองค์จะทรงทำโดยต้องทดลองจนแน่ใจว่าทำได้แล้วจึงให้เขาทำ เป็นการ "บริหารความเสี่ยง" ไม่ให้เขาเสี่ยง คนที่ไม่มีความรู้มาเสี่ยงต้องรับเคราะห์กรรมอีก พระองค์จะไม่ทรงทำอย่างตอนเสด็จฯ ไปจังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ 50 กว่าปีมาแล้ว พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปเรื่อยๆ ไปเจอบ้านชาวเขาหลายเผ่า ทอดพระเนตรเห็นเขาปลูกฝิ่น ซึ่งไม่ได้ทำให้เขาชั่วร้าย ช่างทำให้

สุขภาพเสื่อมโทรม เพราะว่าสูบบุหรี่และขายราคาถูกให้พ่อค้าคนกลาง พวกค้าฝิ่นเถื่อน สมัยก่อนนั้นประเทศอื่นๆ เขาปราบฝิ่น โดยการเข้าไปเผาไร่ฝิ่น แต่พระองค์ตรัสเสมอว่า ถ้าเรายังไม่สามารถช่วยเหลือใครให้มีความกินดีอยู่ดีขึ้น เราจะไปทำลายวิถีชีวิตเก่าเขาไม่ได้ และการที่จะช่วยเขาต้องทดลองทำให้แน่ใจก่อนว่าดีแล้วจึงค่อยให้เขาทำ โดยพระองค์จะทรงทดลองปลูกพืชผักผลไม้ต่างๆ เมื่อได้ผลแล้วจึงนำไปให้ชาวเขาปลูกทดแทนฝิ่น คือทรงค่อยๆ ทำแล้วก็มีมิตรประเทศต่างๆ นำพืชผลมาให้ลองปลูกแทนฝิ่น จนโครงการควบคุมยาเสพติดของสหประชาชาติเขากล่าวว่า ที่เมืองไทยใครเป็นคนทำเรื่องนี้ สมัยนั้นยังไม่มีใครทำ มีแต่พระองค์ทรงทำอยู่เขาอาสาว่าจะมาช่วย แต่งานทั้งหมดพวกเราคนไทยทำกันเองได้ รวมทั้งงานด้านวิชาการด้วย เพราะเรามีคนจากมหาวิทยาลัยต่างๆ มาช่วยภาคกลางมีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทางเหนือมีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ขณะนั้นยังไม่มีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อภายหลังมีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เกิดขึ้น จึงมาร่วมทำงานถวายด้วย

ทรงรับฟังและหาทางแก้ปัญหา ให้ประชาชน

เวลาจะเสด็จฯ ไปไหน บางครั้งคนที่ขบวนยังไม่รู้เลยว่าเสด็จฯ ไปไหน เพราะพระองค์มีพระราชประสงค์ไม่ให้ประชาชนต้องลำบาก อย่างนั้นตามเสด็จฯ บางทีพระองค์ทรงแกล้งพระราชทานแผนที่มาให้และตรัสว่าจะเสด็จฯ ประมาณตรงนี้จะทรงขับรถไปตามที่นั้นบอกทาง ทรงให้เป็นแนวเเกเตอร์ ฉันทักบอกเลี้ยวซ้าย เลี้ยวขวา ตรงหน้า 3 เมตรจริงๆ ไม่ถูก พระองค์ก็ทรงแกล้งขับตามที่ฉันพูดมีอยู่วันหนึ่งลงไปอยู่กลางนา ไม่มีคนเลย มีแต่พระรูปหนึ่งกำลังซ่อมหลังคาโบสถ์ พระหัมมำเห็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ป็นลงจากโบสถ์ แล้วไปให้ทอ

กลอง ตีกลอง ที่บอก "ทางเปี่ยมมาเลยไมตอง พระ ตีกลองตะลึ่งดั่งแซ่" ฉันทักได้เห็นคราวนั้น

พระตีกลองสักพักหนึ่งประชาชนก็มาเข้าเฝ้าฯ กันมากมาย มาเฝ้าฯ แล้วก็เล่าถวายว่า ตรงนี้เป็น อย่างไร มีความเดือดร้อนอะไร พระองค์ทรงรับ ฟัง แล้วก็ทรงช่วยแก้ปัญหาตามที่เขารายบ่งคม ทูล พอเขามากราบบังคมทูล พระองค์ก็เสด็จฯ ไป ทอดพระเนตรทันที แล้วก็ทรงถามและคุยกันว่า ตกลงเราจะทำอย่างไรกันดีที่จะแก้ปัญหาอันนี้ เช่น ปัญหาการแบ่งน้ำที่เขাপอ สมัยนี้เราไม่เห็นและนะ ปอ เขาจะเขাপอ พอเขไปน้ำก็จะเฝ้า น้ำนั้นจะเอา ไปใช้ทำเกษตรก็ได้ เอาให้วัวควายหรือสัตว์อื่นกิน ก็จะช่วย คนที่ทำปอกับปลูกข้าวก็ดีขึ้น พระองค์จึง ทรงให้แยกน้ำ เพื่อทำกิจกรรมข้าวและปอ อย่าง โครงการปากพอง พระองค์ทรงแบ่งกิจกรรมเพื่อ ที่ว่าคนไหนจะทำกิจกรรมอะไร ตรงนี้เขานำจัด ตรงนี้เขานำเค็มเรียกว่า "การจัดปฏิรูปที่ดินใหม่" หรือ Land Consolidation

(อ่านต่อหน้า 8)

ต่อจากหน้า 5

พระองค์ทรงงาน เพื่อให้ชีวิตของคนไทยมั่นคง

หลักของพระองค์คือ อยากให้คนมีความรู้ แม้แต่สาธารณกรมก็เป็นหนึ่งในงานพัฒนาการ พระราชทานทุนการศึกษา การสร้างโรงเรียน ก็ทรงสร้างไว้หลายโรงเรียน งานพัฒนาเพื่อ ความมั่นคงของพระองค์ทรงเป็นผู้ริเริ่มก่อน เรื่อง ความมั่นคงของมนุษย์ที่สมัยนี้เรียกว่า Human Security ก็เป็นสิ่งที่เรารู้จักและเคยชินกัน ไม่ใช่ ว่าพัฒนาให้ประเทศไทยมีความมั่นคงอย่างเดียว แต่เป็นการทรงงานเพื่อให้ชีวิตของคนไทยมั่นคง มีสุขภาพดี มีความรู้ มีการศึกษาที่สามารถจะทำ อะไรได้ และจะได้ฝึกหัดนักพัฒนารุ่นต่อๆ ไป ให้มีจิตใจอยากจะทำสิ่งดีๆ ให้แก่ประเทศชาติ และให้มีความรู้ที่จะทำดี มีสิทธิ มีจิตอาสาที่จะพัฒนาให้ดีขึ้นไปเรื่อยๆ

เรื่องของการสอนคนอื่นให้ทำ พระองค์ทรง ถือว่าสำคัญ ในส่วนของงานทำหน้าที่เหมือนกับ จักรวรรดิเล็กผสมน้อย โครงการที่มีอยู่เป็นจำนวน มากก็แบ่งกันไปดูแลรับผิดชอบเป็นภาคๆ ไป เมื่อ มีคนขอความช่วยเหลือให้ทำอะไรในพื้นที่นั้นๆ ก็ต้องไปศึกษาก่อน เพราะบางครั้งจะมีคนที่ไม่ ต้องการหรือคิดคนละอย่าง

ทรงเน้นให้การศึกษา

แก่เด็กด้อยโอกาส

ในการพัฒนานั้น การศึกษาเป็นปัจจัยที่

สำคัญที่สุดที่จะช่วยให้ประเทศพัฒนาอย่าง ยั่งยืนได้ต้องมีการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีทุกระดับ ตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงระดับ อุดมศึกษา จะต้องฝึกนักเรียนให้มีทักษะทั้งใน การปฏิบัติ และมีพลังความคิด ให้มีระบบแบบ วิทยาศาสตร์ และต้องมีจินตนาการซึ่งจะนำให้ เกิดการสร้างสรรค์และนวัตกรรม เพื่อให้การ ศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

เมื่อก่อนทำโครงการต่างๆ กับพระองค์ ตอน หลังก็มีทำเอง ฉันทพอจะทำอะไรได้ก็จะทำ แต่รูปแบบหรือสไตล์ก็จะต่างออกไป อย่างตอนแรกๆ พอพระองค์เสด็จฯไปไหนเห็นคนเขาคัดข้าวอด ปลา พระองค์ทรงให้ตั้ง "มูลนิธิช่วยนักเรียน ที่ขาดแคลน" สมัยโน้นก็หลายสิบปีมาแล้ว เมื่อก่อน ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ทำ ตอนหลัง คุณหญิงอัมพร มีสุข ซึ่งท่านก็อายุประมาณ 90 กว่าปีแล้ว ก็ยังทำอยู่ และก็กำลังจะฉลอง 50 ปีของมูลนิธิ

ในระยะเริ่มต้น ทรงให้มูลนิธิจัดทำโครงการ อาหารให้เด็กนักเรียน รวมทั้งทรงสอนให้นักเรียน ปลูกผัก ปลูกไม้ผล เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความรู้ ในการทำการเกษตร สามารถลงมือทำตนเองได้ ซึ่งนอกจากจะได้มูลค่าเพิ่มทางด้านสิ่งของแล้ว ยังเป็นการรวมคนด้วย พอรู้ว่าเราอยากได้อะไร อยากได้จบได้เสียม ชาวบ้านหรือคนชายขอบ ขยายเลียม ขยายอุปกรณ์ต่างๆ ก็มาช่วย เห็นเราทำ แค่ว่าๆ ทำไม่ค่อยถูกเท่าไร ผู้ใหญ่ที่มีความรู้ก็ มาร่วมช่วย ตอนหลังใครๆ ก็เข้ามาช่วย หลายๆ คนก็ได้รับประโยชน์

บางแห่งต้องนั่งมอเตอร์ไซด์ไปเป็นชั่วโมง ไปถึงที่นั่นไม่มีไฟฟ้า ก็ไปช่วย ถ้าทำไฟฟ้าพลัง น้ำไม่ได้ก็ใช้พลังแสงอาทิตย์ การช่วยเหลือทุก อย่างสืบเนื่องมาจากพระองค์ ตอนนั้นพระองค์ เสด็จฯไปที่ไหนก็จะทรงสร้างโรงเรียน ในชนบท และชุมชนที่อยู่ในที่ห่างไกล ต้องเริ่มการพัฒนา ตั้งแต่ต้น เราต้องสร้างโรงเรียนหรือศูนย์การ เรียนชุมชนในหมู่บ้าน อย่างโรงเรียนตำรวจ ตระเวนชายแดนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ ตำรวจ เขาคิดแล้วมาขอพระราชทานให้ช่วยทำ พระองค์ เสด็จฯไปที่ไหนเห็นว่ายังไม่มีโรงเรียนก็ทรงสร้าง อย่างเช่นโรงเรียนร่มเกล้า และอีกมากมาย ของ โครงการหลวงก็มีโรงเรียนสำหรับเด็กยากจนใน กรุงเทพฯก็มี ตอนนั้นฉันยังเล็กจำไม่ค่อยแม่น จำได้ว่าพวกนิสิตจุฬาฯช่วยทำ แต่ก่อนเขาเรียก ว่ากองขยะถนนดินแดง ทรงทำเรื่อยมาจนนำไปสู่การสร้างแฟลต

ทรงศึกษาสภาพแวดล้อม

ระหว่างเสด็จฯ

เวลาพระองค์เสด็จฯไปไหนระหว่างเสด็จฯจะ

ทรงศึกษาไปด้วย เช่น เวลาทรงเครื่องบินหรือ เอลิคอปเตอร์พระที่นั่ง ทอดพระเนตรไปตลอด ว่าที่ตรงนี้เป็นอย่างไร มีข้อดีข้อเสียอย่างไร จะ ปรับปรุงหรือจะนำสิ่งที่ดีที่มีอยู่มาเสริมให้ได้ดี ที่สุดอย่างไร ฉันทก็ยังได้นำไปสอนนักเรียนด้วย

นอกจากนี้พระองค์ทรงสอนอีกว่า ขณะนั่ง รถก็สามารถเรียนรู้ได้มาก จากการที่รถวิ่งขึ้น ภูเขาหรือวิ่งอยู่บนพื้นราบ พืชพันธุ์ธรรมชาติ จะเปลี่ยนไปตามสภาพพื้นดิน สภาพหิน และ สภาพอะไรก็เปลี่ยนไป เป็นพื้นที่พืชเศรษฐกิจ อะไร หรือความเป็นอยู่ของราษฎรในที่ต่างๆ ว่า เป็นอย่างไร สามารถเรียนรู้จากธรรมชาติได้ทั้ง นั้น ทอดพระเนตรเสร็จก็ทรงนำมาคิดวิเคราะห์ เป็นโครงการ ไม่ใช่ว่าพระองค์คิดไว้ก่อนหรือ

ทรงทำทุกอย่างเพื่อช่วยเหลือ

ประชาชนให้มีความสุข

ที่แก่่งกระงานมีชาวกระหว่างอาศัยอยู่มาก พระองค์เสด็จฯเข้าไปเพื่อทรงดูแลชาวบ้านกลุ่ม นั้นว่า ควรจะเพาะปลูกอะไร ทำอย่างไรจะมีอยู่มี กิน และสามารถที่จะนำของไปขายหรือประกอบ อาชีพอื่นๆ จึงทรงให้ความรู้ รวมถึงส่งเด็กๆ แว นั้นเรียนหนังสือส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ที่จะช่วย ให้เขามีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น เจ็บไข้ได้ป่วยก็ ทรงรักษา โดยทำแบบครบวงจรในทุกๆ อย่าง พระองค์ทรงพัฒนาอย่างครบวงจรอะไรที่จะ เสริมให้ดีขึ้นได้ทรงทำทุกอย่าง

งานบางอย่างอาจจะคิดว่าไม่เกี่ยวกับการ พัฒนา อย่างเช่นการแก้ไขหรือป้องกันโรค ทุลงกระหม่อมปู (สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก) ทรงส่ง เสริมการป้องกันวัณโรค สำหรับพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนับสนุนการป้องกัน อหิวาตกโรคและโรคต่างๆ รวมถึงป้องกันและ รักษาปัลโล โดยให้ทากายภาพบำบัด เรื่องวิชา ความรู้พระองค์ก็ทรงทำ หลักของพระองค์คือทรง ทำทุกอย่างที่จะช่วยเหลือประชาชนให้มีความสุข

'ศูนย์ศึกษาการพัฒนา'

แหล่งศึกษาทดลองเพื่อการเรียนรู้

การทรงงานพัฒนาพื้นที่ในภูมิภาคต่างๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงเลือกพื้นที่ แห่งหนึ่งเพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับคนที่อยู่ใน พื้นที่แบบเดียวกันได้ลองนำไปทำ เพื่อเป็น แหล่งศึกษาทดลอง และเรียนรู้ เรียกว่า "ศูนย์ ศึกษาการพัฒนา" โดยแต่ละแห่งจะมีเงื่อนไข และสภาพพื้นที่แตกต่างกัน นับเป็นการศึกษา รูปแบบหนึ่ง คือเป็นการศึกษาของคนที่อยู่ต่าง หน่วยงานราชการ ต่างความรู้ ต่างความคิด มา ทำงานร่วมกันในพื้นที่เดียวกัน จะนำความรู้ของ

ตนเองมาทำอะไร ให้พื้นที่ตรงนี้เจริญสามารถใช้ได้ แล้วคนรอบข้างมีความสุขอย่างเช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จังหวัดนครราชสีมา จะแก้ปัญหาในท้องถิ่นเรื่องดินเปรี้ยว จะทำอะไร จึงจะแก้ไขปัญหานี้ได้ ไม่ใช่ว่าการชลประทาน อยู่ส่วนชลประทาน กรมพัฒนาที่ดินอยู่ส่วน พัฒนาที่ดิน กรมป่าไม้อยู่ส่วนไม้ กรมปศุสัตว์ อยู่ส่วนของปศุสัตว์ แต่จะมารวมกัน ทุกหน่วย ทุกคนนำความรู้และเทคนิคของตัวเองมาลงใน โครงการเดียวกัน เป็นการศึกษาร่วมกันในรูปแบบใหม่ เสร็จแล้วราษฎรก็มาดู นักพัฒนามาก็มา ศึกษา เพื่อนำความรู้ตรงนี้ไปปรับใช้ในที่ของตัวเอง หมู่บ้านบริวาร เขาก็จะนำไปทำ เมื่อทำได้ผล สามารถล้างหนี้สินได้ คนคนนั้นก็จะเป็นวิทยากร สอนคนอื่น มีน้ำใจที่จะให้ความรู้ในการช่วยคนอื่นต่อไป บางคนเมื่อเขาปลูกได้แล้วเหลือกิน ไครมาขอเขาก็ให้

ตอนนี้เรากำลังคิดที่จะทำเพิ่มเติมให้ทุกศูนย์มี เช่น โรงสี และจะให้ทุกศูนย์มีการขยายผลให้ กว้างขวางออกไปยิ่งขึ้น นอกเหนือจากคนที่อยู่ใน หมู่บ้านบริวาร ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์ให้ชาวบ้านมาเรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ได้จริงๆ รวมทั้งทรงให้มีการ ขยายผลออกไปเรื่อยๆ ไม่ใช่ทำแต่เฉพาะของ เรา หรือหน่วยงานและวิทยากรเท่านั้น คนที่เข้า มาช่วยเหลือมีทั้งผู้นำท้องถิ่น ผู้นำตามธรรมชาติ ปราชญ์ชาวบ้าน และบางครั้งก็มีพวกเด็กๆ มีน้ำใจที่จะมาช่วยกันทำถ่ายทอดและขยายผล สู่พื้นที่อื่นๆ ต่อไป ซึ่งตอนนี้ฉันก็รับเรื่องนี้มาทำ

หัวหิน...

จุดเริ่มแห่งแนวพระราชดำริ

สมัยเด็กๆ จำความได้พระองค์ก็เสด็จฯ เยี่ยมเยียนชาวบ้านแล้ว พี่เลี้ยงเล่าว่าไปหัวหิน ครั้งแรกตอนนั้นฉันอายุ 2 เดือน จากที่ประทับ พระราชวังไกลกังวล พระองค์เสด็จไปเยี่ยม ราษฎรแถวนั้น เนื่องจากชาวบ้านแถบนั้น ขาดแคลนน้ำ และน้ำเค็มทำอะไรไม่ค่อยได้ พระองค์จึงทรงปรับปรุงเรื่องแหล่งน้ำให้โดยทรง มีพระราชดำริให้สร้างอ่างเก็บน้ำเขาเต่า เกิดเป็น โครงการตามพระราชดำรินี้ขึ้น

จุดเริ่มแนวพระราชดำริน่าจะเป็นแถวหัวหิน เพราะแถวนั้นเป็นที่ที่ขาดแคลนน้ำ จำได้ว่าพี่ เลี้ยงหรือว่าข้าหลวง หรือคนที่ทำงานในวังที่วัน ไหนออกเเว ก็รับสนองพระราชดำริไปเป็นอาสา สัมครออกไปตามหมู่บ้านต่างๆ ไปช่วยสร้างถังน้ำ ไปทำถายอย่างไม่เป็นทางการและบริจาคเงิน สร้างถังน้ำตามที่ตั้งต่างๆ

ฉันเองยังได้ใช้เป็นแบบเรียนคณิตศาสตร์ ตอนเด็กพอหยุดเทอม 3 เดือน ทำเลขอยู่ 2 ข้อ ข้อหนึ่ง คือ ถังน้ำ 1 ใบ เตียน้ำรั่ว เตียนเต็ม น้ำเข้าไป เตียนฝนตก น้ำซึม น้ำรั่วเท่าไร กว่า จะคำนวณถึงนี้ได้ก็หมด 3 เดือน กับอีกข้อหนึ่ง โจทย์มีอยู่ว่า คนคนหนึ่งมีค่าใช้จ่ายเดือนละ เท่าไรต้องทำโครงการไปสิบราคาดะปี น้ำปลา เลือผ้าที่จะต้องใช้ มีลูกเท่าไร ก็ทำบัญชีตัวเลข และพยายามบริหารชีวิตของคนคนนี้

สมัยนั้นยังไม่มีคอมพิวเตอร์จึงยังไม่มีเกม คอมพิวเตอร์ก็เล่นกันไปตลอด 3 เดือน เหมือน บันทึกรับบัญชีรายรับรายจ่าย ซึ่งทรงมีพระราช ดำรัสว่าทุกคนควรทำบัญชีครัวเรือนได้

นอกจากนี้ ทรงให้จัดตั้ง "หมู่บ้านสหกรณ์ การเกษตร" โดยทรงนำวิธีการสหกรณ์มาใช้ ในการจัดตั้งหมู่บ้านหุบกะพง เพื่อแก้ปัญหา ลินค้าเกษตรมีราคาต่ำและไม่แน่นอน ซึ่งได้ผล ดีและยกระดับเป็นหมู่บ้านสหกรณ์ตัวอย่างชื่อ "ศูนย์สาธิตสหกรณ์โครงการหุบกะพง" ซึ่งเป็น โครงการเริ่มแรกเกี่ยวกับการจัดตั้งสหกรณ์ และ ทรงส่งเสริมหัตถกรรม โดยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเริ่มงานส่งเสริมอาชีพ

ตั้งแต่ตอนนั้น

ทรงให้ปลูกต้นไม้เพื่อรักษาดิน

นานมาแล้ว ขณะประทับอยู่ที่วังไกลกังวล ฉันอยู่ด้วย มีชาวบ้านจำไม่ได้ว่าเป็นชาวกะเหรี่ยง หรือกะเหรี่ยง เขามาเข้าเฝ้าและกราบบังคม ทูลว่า เขาอยากจะทำบึงคอกมูลลาไปอยู่พม่า เนื่องจากทางราชการมาถางป่า ตัดต้นไม้ คือ สมัยก่อนเวลาจะสร้างนิคม ตั้งเขตเกษตร ก็จะ ทำในสิ่งที่พระองค์เรียกว่า "ปกปโลก" ซึ่งคน กะเหรี่ยงหรือกะเหรี่ยงนี้ เขาหวงธรรมชาติ จึงไม่ สบายใจ และกราบบังคมทูลลาไปอยู่พม่า ภาย หลังพระองค์จึงมีพระราชดำรัสแก่ทุกคนว่า "เรา ต้องไม่ปกปโลกเปลือยดิน" ให้หมดดินแล้วดิน จะดี การหมดดินก็คือการปลูกต้นไม้นั่นเอง

'หญ้าแฝก'ช่วยพัฒนาดิน

และผลิตเป็นสินค้าหัตถกรรม

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงแนะนำให้ใช้ "หญ้าแฝก" ในการพัฒนาดิน เพราะรากของหญ้าแฝกขึ้นหนา งอกตรง ไม่ แฝไปไกล สามารถยึดและป้องกันดินพังทลาย รักษาหน้าและความชื้นได้เหมือนมีเขื่อนอยู่ใต้ดิน

สามารถทำให้ดินที่แข็ง เช่น ดินลูกรัง่วนซุยได้ หนึ่งแผ่นมีหลายพันธุ์ที่ใช้ได้ตามความเหมาะสม ใบของหญ้าแฝกยังสามารถนำมาผลิตเป็นสินค้า หัตถกรรมได้อีกด้วย เป็นแรงจูงใจทำให้เกษตรกร สนใจปลูกหญ้าแฝกกัน

ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ

ช่วยผู้ถวายฎีกา

งานพัฒนาเริ่มตั้งแต่ในวัง ใครไปเจออะไร เขาก็มาราบบังคมทูล หรือว่าพระองค์ทรงไป ทอดพระเนตรเอง แล้วก็หลายๆ เรื่องที่อยู่ในพระราชกรณียกิจของพระองค์ เช่น เรื่องคดีความ ทางกฎหมาย ประชาชนไทยทุกคนที่คิดถึงที่สุดที่ ศาลฎีกา ก็มีสิทธิถวายฎีกา พระองค์ก็จะทรงให้ คนไปดู โดยสืบตั้งแต่ศาลชั้นต้น จากสำนวนคำ ให้การต่างๆ จะทำให้มองเห็นเลยว่า บางคดีเกิดขึ้นเนื่องจากความยากจนความทุกข์ และความ เดือดร้อน นอกจากจะตัดสินไปตามคดีความ ก็ ยังทรงมีพระมหากรุณาธิคุณช่วยเหลือให้เขาดี ขึ้น ซึ่งพระองค์ทรงทำมาตลอด

'อ่างเก็บน้ำได้ดิน'

ป้องกันน้ำท่วมและน้ำระเหย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเล็งเห็นว่า น้ำเป็นส่วนสำคัญที่สุดของชีวิต และเป็นปัจจัย ในการผลิตที่สำคัญ ถ้าแก้ปัญหาเรื่องน้ำได้ก็จะ สามารถแก้ปัญหาอื่นๆ ต่อไปได้

ภาพที่คุ้นตาชาวไทยคือภาพที่พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปที่ ต่างๆ มีแผนที่ที่ทรงต่อเองเพื่อวางแผนสร้าง เขื่อน ฝาย ฯลฯ การวางแผนต้องอาศัยข้อมูล หลายอย่าง เช่น ที่ตั้งของโครงการ ความสูง ของพื้นที่ ทิศทางน้ำไหล ปริมาณน้ำ ลักษณะ ทางธรณีวิทยา ฯลฯ ข้อมูลเหล่านี้สามารถบันทึก ไว้ในแผนที่ได้ การสำรวจพื้นที่การออกแบบ และ ก่อสร้าง ต้องใช้ความรู้ทางเทคโนโลยีหลายๆ อย่าง

โครงการชลประทานในพระราชดำริที่มี ลักษณะพิเศษ คือ "อ่างเก็บน้ำได้ดิน" ซึ่งอยู่ใน ถ้ำที่บ้านห้วยลึก อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ บริเวณ นี้เป็นภูมิประเทศแบบคาร์สต์ หรือเป็นเขตหินปูน จะมีถ้ำเป็นจำนวนมาก พระราชดำริที่จะเก็บน้ำไว้ในถ้ำ ซึ่งมีข้อดีคือ น้ำที่เก็บไว้ ไม่ไปท่วมที่ดินของ เกษตรกร และน้ำจะไม่ระเหยไปมากเหมือนอยู่ กลางแจ้ง ข้อที่ลำบากมากคือการสำรวจพื้นที่ของ ถ้ำว่ามีลักษณะอย่างไร เพื่อที่จะเสริมไม่ให้รั่วได้ การสำรวจต้องใช้หลายวิธีสอบเทียบกัน เช่น การ วัดความต้านทานไฟฟ้า การใช้คลื่น

ตอนไปสำรวจ ก็หลงถ้ำ จนเกือบขาด ออกซิเจนกัน พอเข้าไปสำรวจแล้ว จึงได้รู้ว่าใน ถ้ำมักจะเป็นหินปูน หินปูนพอโดนน้ำ กรดในน้ำก็

จะละลายออกมา หินปูนก็จะเปื่อยร่วน จะเก็บน้ำ ไม่ได้ ถ้าจะให้เก็บน้ำอยู่ก็ต้องเอาปูนมาอุดตรงนั้น เขื่อนในถ้ำนี้ ต่างประเทศเขาก็ทำกัน แต่ ของเขาใหญ่มาก ของเราทำโครงการเล็กๆ ก่อน สำหรับข้อเสียคือ ราคาค่อนข้างแพง และถ้ำซึ่ง เคยใช้ประโยชน์ในการเป็นแหล่งทางธรรมชาติ อาจจะไม่เข้าไปได้ ก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย แต่ ส่วนใหญ่จะได้ประโยชน์ในด้านการป้องกันน้ำท่วม มีพระราชดำริทำ "แก้มลิง" เพื่อเก็บน้ำเมื่อ มีน้ำมากไว้ใช้ในฤดูแล้ง

ทรงคิดค้นกังหันน้ำชัยพัฒนา

และฝนเทียม

ในการพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องน้ำนี้ พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงคิดค้น "กังหันน้ำชัย พัฒนา" มีทั้งหมด 7 โมเดล เป็นเครื่องช่วย เติมนอกซิเจนในน้ำ เพื่อแก้ปัญหาหน้าหนาว โดย ทรงจดสิทธิบัตรเมื่อปี 2545 นับเป็นเครื่องเติม อากาศเครื่องที่ 9 ในโลกที่จดสิทธิบัตร กังหัน น้ำชัยพัฒนาได้รับรางวัลระดับนานาชาติหลาย รางวัล และได้นำไปใช้ใกล้ที่สุดในสวนสาธารณะ กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม

พระองค์ยังทรงห่วงใยเกษตรกรที่ต้องพบ ปัญหาไม่มีน้ำใช้ในการบริโภคและการเกษตร ในฤดูแล้ง จึงทรงคิดค้น "ฝนเทียม" ขึ้นเมื่อ กว่า 50 ปีมาแล้ว เป็นที่รู้จักกันในนาม "ฝน หลวง" เป็นเทคโนโลยีที่ต้องใช้ความรู้ทางฟิสิกส์ และเคมี จะได้ผลในบริเวณที่ยังมีความชื้นอยู่ บ้าง ใช้เครื่องบินพ่นสารเคมีที่ไม่เป็นภัยต่อสิ่ง แวดล้อมในความสูงและทิศทางที่เหมาะสม เพื่อ รวมความชื้นให้ตกลงมาเป็นฝนแต่ละสภาพสิ่ง แวดล้อม (สภาพทางอุตุนิยม เช่น ทิศทางลม ความเร็วลม สภาพพื้นที่) ใช้สารเคมีไม่เหมือน กันงานที่ได้ผลคือ การทำฝนเทียมลงในอ่างเก็บ น้ำ ช่วยให้ได้น้ำเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรรม อย่างมีประสิทธิภาพ การดับไฟป่าในพายุวิธีทำ ฝนเทียมลงในคลองที่ไหลลงในพายุ ได้ผลดีกว่า การใช้เฮลิคอปเตอร์ตักน้ำเทลงไปอย่างที่เคยใช้

ทรงช่วยบรรเทา

ปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพฯ

เมื่อเร็วๆ นี้ มีเพื่อนนักเรียนมาบอกว่าไม่เห็น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงช่วยอะไรคน กรุงเทพฯเลย คือจริงๆ แล้วพระองค์ทรงช่วย อย่างเรื่องน้ำท่วมตั้งแต่ทำเขื่อนป่าสัก น้ำก็ไม่ท่วมหนักอย่างเก่า ที่เราต้องปีนออกทางหน้าต่าง หรือปีนต้นไม้ไปทำงานแล้วใช้ใครไว้ก็ไม่มีแล้ว ตอนนั้นหลานกำลังจะเกิดแล้วฉันเป็นคนแต่ง ห้องให้เขาใหม่ สิ่งทำมา ต้องเอามานใส่เรือพาย มาที่สวนจิตรฯ สมัยนั้นท่วมขนาดนี้

ตอนน้ำท่วมกรุงเทพฯ พระองค์ก็เสด็จไป ทอดพระเนตรเอง รถพระที่นั่งไปเสียดกลางทาง พระองค์ทรงขับไปถึงซอยอ่อนนุช เพื่อทอด พระเนตรน้ำ แต่กรุงเทพฯนี้ดูลำบากเพราะมี ลักษณะภูมิประเทศแบน

พระองค์จะเสด็จทอดพระเนตรทั้งสถานที่ จริง และใช้แผนที่ประกอบ แผนที่หมายถึงสิ่งที่มี อยู่แล้วจะเป็นหนังสือเป็นแผนภาพ ชาร์ต หรือ เป็นอะไรที่มีการบันทึกไว้ ทอดพระเนตรว่าเรา เขียนไว้ถูกหรือผิดอย่างไรแล้วทรงปรับปรุงหรือ แก้ไขเพิ่มเติมอันนี้นับเป็นข้อมูลอย่างหนึ่งเรียก ว่าข้อมูลจากเอกสาร คือ Literature Review ทรงดูจากเอกสารที่มีอยู่และทรงสำรวจเอง เมื่อ ทรงสำรวจเสร็จ ก็มาทรงมีพระราชดำริว่าควร จะทำอะไร

ทรงลำบากตรากตรำ

เพื่อประชาชนผู้ยากไร้

เวลาเสด็จไปที่ไหน พระองค์จะเสด็จ พระราชดำเนินนำมาก่อน เราก็กวัก คนในขบวน กวักกันกระเจิง ตามเสด็จ ไม่ค่อยทัน พระองค์ ทรงพระราชดำเนินเก่ง อาจจะเป็นเพราะทรง เติบโตในประเทศสวีเดนแลนด์ เพราะว่า ชาวสวีเดนเขาชอบเดินเขาเดินป่า เวลาเสด็จ พระราชดำเนินก็จะทรงนำสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และบางครั้งก็ต้องทรงช่วย ให้เสด็จ ขึ้นเขา แล้วก็ทรงร้องเพลงลูกทุ่งอยู่ บนเขา "ตายแน่คราวนี้ต้องตายแน่ๆ..."

เวลาตามเสด็จ จึงลำบาก จะวิ่งหนีเข้าร่วม หรือแอบไปกินอะไรอย่างนี้ไม่ได้ ไม่ใช่พระองค์ ทรงห้ามไม่ให้เรากิน ไม่ใช่เราหลบแดด พระองค์ ก็ทรงไม่หลบแดดไม่ได้เสวยด้วยเหมือนกัน บาง ครั้งพระองค์เองทรงประสงค์ให้คนที่ตามเสด็จฯ ได้รับประทานด้วยซ้ำ เมื่อรับประทานเสร็จ แล้ว จะได้พร้อมที่จะทำงาน แต่ส่วนใหญ่เจ้า ภาจะบอกว่า พวกนี้ไม่สุภาพ พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวยังไม่เสวยแล้วทำไมถึงกินก่อน เป็นบาปกรรม คนเขาคิดอย่างนั้น พระองค์เอง ทรงลำบากกว่าคนอื่นเสียด้วยซ้ำ ดากแดดก็ตาก ด้วยกัน เพราะฉะนั้น ฉะนั้นมีวิ他命ดีเยอะมาก เลยกระดุกแข็งแรง

เวลาตามเสด็จฯ นั้นหากพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวทรงขึ้นเขา เราก็กต้องปีนเขาด้วย พระองค์ทรงรับสั่งว่า การทำงานพัฒนา ร่างกาย เราต้องแข็งแรง ดังนั้นจึงต้องพัฒนาสุขภาพให้ แข็งแรง ฉะนั้นเคยฝึกให้แบกของเดินขึ้นเขา เพราะ ถ้าเกษตรกรพื้นที่สูงอยากให้เราเดินขึ้นไปดูไร ของเขาบนภูเขา ก็ควรพยายามไป เขาชี้ให้ไปดู อะไรก็ต้องไป ถึงมันเหนื่อยเราจะมีกาแฟเพียง ดันเดียวก็ต้องขึ้นไป บางครั้งปีนเขาตั้งหลายลูก

เราก็ต้องไปเพื่อเป็นกำลังใจให้เกษตรกร และ
ผู้กมิตร์ด้วย ไม่ว่าจะใครอยู่ที่ไหน พระองค์
เสด็จไปทุกที่

ที่เห็นพระบรมฉายาลักษณ์ในหนังสือ ที่
พระองค์ทรงขับรถพระที่นั่งลงไปอยู่กลางน้ำ
แถวจังหวัดนครราชสีมา พอเปิดประตูออกไปเป็น
พวงพุ่มพุดดี นอกจากลงน้ำแล้วยังมีพวงพุ่ม
อยู่ในน้ำด้วย และพอเวลาเสด็จฯ ไปถึงที่ไหนก็
จะทรงมีพระราชปฏิสันถารกับทุกคน จนมีผู้ใหญ่
ท่านหนึ่งบอกว่าถ้าขึ้นทรงทัศนทุกจุดอย่างนี้
กว่าจะถึงวังก็ Good Morning และไปก็
Good Morning ทุกที่

นอกจากนี้ ตอนเรียนหนังสือ ไม่ได้เข้า
ห้องเรียนเท่าคนอื่น เพราะต้องตามเสด็จฯ อยู่
บ่อยๆ เพื่อนก็ตีมากจะอัดเทปไว้ให้ และได้นำ
ประสบการณ์จากการตามเสด็จฯ และแนวพระ
ราชดำริมาตอบ อีกทั้งยังได้ความรู้จากชาวบ้าน
และผู้เชี่ยวชาญที่ตามเสด็จฯ ที่ฉันไปผูกมิตรไว้
ก็เอาตัวรอดมาได้

ทรงเสมือนญาติผู้ใหญ่ ที่ช่วยปิดเป้าความทุกข์

ที่พวกเขาเคารพพระองค์ไม่ใช่เพราะทรง
เป็นพระเจ้าอยู่หัว แต่เป็นเพราะพระองค์ทรงเป็น
เหมือนญาติพี่น้อง เป็นญาติผู้ใหญ่ที่ทรงช่วยปิด
เป้าความทุกข์ให้แก่เขาเวลาที่เดือดร้อน มีอะไร
เขาก็มาเล่าให้ฟังหมดเหมือนญาติไปเยี่ยมบ้าน
กัน ไปถึงเขาก็หาอะไรที่มีอยู่ในบ้านมาต้อนรับ
เช่น ก๋วยเตี๋ยว และผลไม้อื่นๆ พระสหายก็ทรงมีทุก
ภาค ไปถึงเขาเดือดร้อนก็บอกเล่าให้พระองค์
ฟังหมดทุกเรื่อง

สำนักงานกปร.เริ่มที่สภาพัฒน์

จะว่าไปแล้ว งานพัฒนานี้เดิมทีก็สภาพัฒน์
นี่แหละที่ทำ เป็นหน่วยพิจารณาว่างบประมาณ
ควรจะได้เท่าไร ในการทำโครงการช่วงแรกๆ
มีปัญหาเรื่องงบประมาณไม่ทันการณกับการ
พัฒนา เช่น การกักเก็บน้ำที่จะมีตามฤดูกาลไว้
ใช้ ไม่เช่นนั้นน้ำก็จะไหลลงทะเลเสียเปล่า ตอน
นั้นทางราชการก็มีแนวคิดจะทำด้วย โดยกันเงิน
งบประมาณส่วนหนึ่งมาตั้งเป็นสำนักงานคณะ
กรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอัน
เนื่องมาจากพระราชดำริ หรือสำนักงาน กปร.
ขณะนั้นได้ผางานนี้ไว้ที่สภาพัฒน์

หลักการในขณะนั้นก็คือ เมื่อพระองค์มีพระ
ราชดำริอะไร ก็ทดลองทำก่อน ถ้าทำแล้วดีก็
จะเขียนเป็นโครงการไปขอใช้งบปกติ เวลานี้ก็
ยังทำอยู่ แต่กว่าจะเข้าระบบขอใช้งบประมาณ
ปกติก็อาจจะล่าช้า ต้องเป็นไปตามระบบขั้นตอน

ทรงตั้ง'มูลนิธิชัยพัฒนา' เพื่อช่วยเหลืออย่างครบวงจร

พระองค์ทรงเห็นว่าบางอย่างเป็นงานที่เร่ง
ด่วน หากงบประมาณอาจจะไม่ทันการณ์ จะ
ทำให้การพัฒนาไม่ครบวงจร และไม่ครอบคลุม
การช่วยเหลือ พระองค์จึงทรงให้ทำในรูปแบบ
ของเอกชนโดยตั้งเป็น "มูลนิธิชัยพัฒนา" ขึ้น
มา เดิมยังแยกงานออกจากสำนักงาน กปร.ไม่
ค่อยออก ตอนนั้นก็แยกออกมาได้แล้ว โดยทำ
ในลักษณะขององค์กรเอกชน หรือ NGOs โดย
ระดมทุนจากการบริจาค

นอกจากนี้ ยังมีการลงทุน แต่การลงทุน
ของเราทำอย่างประหยัดและรอบคอบ เพราะ
ฉันดูแลเองอย่างใกล้ชิดทุกบาททุกสตางค์ โดย
มีที่ปรึกษาการลงทุน ก็พยายามดูว่าเรื่องไหนที่
สมควรลงทุน เพราะจะรอจากการบริจาคอย่าง
เดียวไม่พอ ระยะเวลาจึงมีกิจกรรมและการลงทุน
หลายอย่าง เช่น ออกงานขายของมีร้านกาแฟ
ร้านขายเสื้อ และขายของอื่นๆ อีกหลายอย่าง

ต้องพัฒนา

แบบกิจการกุศลกึ่งเมตตาจิต

บางครั้งแม้ว่าจะเห็นด้วยกับนักบริหารยุค
ใหม่ แต่ก็ต้องดึงๆ ไว้เหมือนกัน เพราะบางอย่าง
ต้องพัฒนากิจการกุศล กึ่งเมตตาจิตด้วย บางที
จะมุ่งเน้นพัฒนาชนิดที่ว่า พอลงทุนแล้วจะต้อง
ได้ผลที่ก้าวหน้าออกมาอย่างเดียวกันไม่ได้ แต่ว่า
ต้องมีเมตตาจิต คือช่วยเหลือ เขามาลงสาร ซึ่ง
เดิมมูลนิธิชัยพัฒนาเคร่งครัดเรื่องนี้มาก ทำแต่
งานพัฒนา ตอนหลังๆ ไม่ไหว ต้องเมตตาจิตด้วย

พระองค์ตรัสว่า ต้องระวังในการทำธุรกิจ
แม้ว่าจะทำเพื่อหารายได้มาช่วยเหลือประชาชน
แต่ก็ต้องทำธุรกิจแบบมีเมตตา ต้องรักเขา รัก
ที่จะทำรักคนที่เราอยากจะช่วยเราก็จะคิดออก
แล้วเราก็จะทำได้ จะยอมสละได้ทุกอย่าง

ผู้บริหารรุ่นใหม่บางครั้งเขาเคร่งครัด เขา
บอกต้องทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ มีกำไร ถ้า
อย่างนั้นง่ายมากเลย ขายเสื้อ ขายก๊วยเตี๋ยว ขาย
ไอศกรีม เดียวก็ได้ แต่การทำอย่างนี้จะไม่ถึงชาว
บ้าน หรือคนที่เราต้องการจะช่วย บางครั้งก็ต้อง
ดึงๆ เหมือนกัน การช่วยเหลือชาวบ้านก็ต้องมี
เสียตังค์บ้าง แต่ในขณะเดียวกันการที่เขาดี
หรือตั้งใจประมาณที่ดีทำให้เราต้องรอบคอบ ฉันท
สามารถตั้งงบประมาณร้อยล้านสองร้อยล้านบาท
เหลือสิบเก้าล้านบาท ที่ฉันตั้งงบประมาณส่วน
ใหญ่จะตัดพวกก่อสร้างอะไรที่หรูหราฟุ่มเฟือย
มากเกินไป แต่อะไรที่จะให้คนจน ก็ให้เขาเถอะ

ดำเนินโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริอย่างต่อเนื่อง

สมัยนี้ไม่ใช่ว่าไม่ทำโครงการอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริต่อ ก็ยังกลับไปดูสิ่งที่ทรงงานไว้ที่
ใครบอกว่าเดี๋ยวนี้พระองค์ไม่เสด็จฯ แล้วถือว่า
ไม่ทำโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้นไม่
ถูก ที่ถูกต้องเรากำลังมานานจนกระทั่งรู้แล้วว่า
พระองค์ทรงโปรดแบบไหน พระองค์จะทรงให้
ช่วยราษฎรพ้นจากความเดือดร้อนอย่างไร ต้อง
ช่วยคน ต้องทำเท่าที่จะทำได้ เรารู้ว่าการ
เป็นแบบนี้ สิ่งที่ได้มาจากการตามเสด็จฯ คือ
การที่พระองค์ทรงปฏิบัติให้เห็น ทำให้เราคิดได้
ว่าควรจะทำอย่างไร

งานพัฒนาเป็นงานระยะยาว...

ต้องช่วยกันทำในแต่ละช่วง

งานพัฒนาเป็นงานระยะยาว ชั่วชีวิตคนหนึ่ง
ก็ทำไม่เสร็จ ต้องช่วยกันทำในแต่ละช่วง คนใหม่
ก็ต้องฟังจากคนเก่า เช่น สมุด แผนที่ที่พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้กรมแผนที่
พิมพ์ขึ้นนั้น ก็จะมีแผนที่กรุงเทพฯ ตั้งแต่
ที่ทำในสมัยรัชกาลที่ 5 เพื่อจะเป็นแนวคลอง
ต่างๆ ว่าระบบที่ทำไว้ไหน สอดคล้องกับระบบ
ของธรรมชาติอย่างไร ถ้าจะทำอะไรต่อและทำ
ตามแนวนั้นก็จะทำให้งานไปในแนวเดียวกัน วาง
เป้าหมายความสำเร็จได้ ไม่นานโลกกลับขวาง
ทาง เป็นต้น เพราะดูจากแผนที่เก่า ก็จะเห็นได้
ชัดว่าน้ำจากที่ไหนไปลงคลองไหน จากไหนไปต่อ
ไหน เป็นสภาพอย่างไรหรือระบบการชลประทาน
ในทุ่งรังสิตสมัยนั้น ทำแนวระบบแนวคลองมา
อย่างไร อันนี้ก็จะช่วยได้ในการพัฒนา

พระองค์ทรงงาน

จนรู้สึกเป็นชีวิตประจำวัน

พระองค์ก็ทรงงานเหนื่อยเหมือนกัน แต่ทรง
ไม่บ่น ทรงงาน 365 วัน ตลอด 24 ชั่วโมง โดยจะ
มีเสียงวิทยุดังมาตลอด และยังมีอุปกรณ์สำหรับ
ติดตามข่าวสารพุดอย่าง พระองค์ก็ทรงพยายาม
สอนถ่ายทอดให้ฉัน เช่น ไฟฟ้าที่แอมแปร์ ก็
วัดตด ก็โวลต์ พระองค์ทรงฟังคลื่นวิทยุหลาย
เครือข่าย ถึงทรงรู้ว่ามันน้ำท่วมไฟไหม้ตรงไหน
มีอะไรพระองค์ก็ทรงให้ความช่วยเหลือได้ทันที
ทรงนี้คงไม่เรียกว่าพัฒนาเป็น "บรรเทา
สาธารณภัย" มากกว่า

เดี๋ยวนี้ก็ยังทรงทำอยู่เลย พระองค์ทรงงาน
แบบนี้จนรู้สึกว่าเป็นชีวิตประจำวันของพระองค์
จะทรงมีของพระราชทานวางไว้ตามกองก้ากับ
การตำรวจตระเวนชายแดนตลอด พอเกิด

เหตุการณ์น้ำท่วมฉับพลัน ก็สามารถนำไปมอบให้ชาวบ้านได้ทันที แต่ว่าตอนหลังๆ พาหนะอาจจะชำรุดไปบ้างก็กำลังให้เขาซ่อมและทำใหม่ ขณะเดียวกันก็พยายามหาเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน

พระองค์ทรงสนพระทัยในการช่วยเหลือราษฎรเป็นอย่างมากและยังทรงงานอยู่ ตรงไหนที่พระองค์เสด็จฯไป ก็จะเสด็จฯ อย่างเมื่อเร็วๆ นี้ ก็เสด็จฯ ไปทรงเปิดคลองลัดโพธิ์ และสะพานภูมิพล ส่วนผู้รับผิดชอบโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ ก็ทำงานอย่างต่อเนื่อง และมาถวายรายงานพระองค์ก็ทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยในการดำเนินงาน

แม่ประทับ ณ โรงพยาบาล... ยังทรงห่วงใยประชาชน

ขณะนี้ แม้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะประทับ ณ โรงพยาบาลศิริราช ก็ยังทรงงานเพื่อจะช่วยเหลือพสกนิกรอยู่ตลอดเวลา ทรงมีพระราชดำริแก้ไขปัญหาการจราจรบริเวณใกล้เคียงโรงพยาบาลศิริราชที่หนาแน่นมาก ทั้งทางบกและทางน้ำ เนื่องจากพระองค์ทรงทำเรื่องการจราจรอย่างต่อเนื่องมาตลอด พระองค์จะทรงมอบหมายให้ตำรวจไปดูตามจุดต่างๆ คำนวณการเลี้ยวของรถ และสำรวจจุดจราจรที่สำคัญๆ เช่น ตามอนุสาวรีย์ ลีแยก หรือวงเวียนต่างๆ ว่าควรจะทำแบบถนนให้มีรูปร่างแบบไหน ขนาดเท่าไร ตรงไหนควรมีสี่แยก หรือควรมีอะไร เพื่อให้การจราจรเคลื่อนตัวได้อย่างลื่นไหล

ที่มา : หนังสือ "พระมหากษัตริย์นักพัฒนา
เพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา"